

Η Δρακοντιά

Σ. Κοψαχείλης

Τέλη Μαΐου του περασμένου χρόνου, κατέβηκα κάποιο μεσημέρι στη βραχώδη παραλία της Πλάκας έχοντας μαζί μου ένα κουτάβι Χάσκυ, που πρόσφατα είχα αποκτήσει. Είχε ωραίο καιρό και περπατούσα αργά κατά μήκος της έρημης ακτής. Η θάλασσα ήταν γαλινεμένη και το σκυλάκι έτρεχε μια μπρος μια πίσω μου, βρέχοντας πότε-πότε τα πόδια του στο νερό. Είχα προσπεράσει του Κανέλλη το πηγάδι και πλησίαζα στο σημείο που καταλήγει ένα μικρό και ξερό ρέμα, κατάφυτο από καναπίτσες, σπάρτα, κουτσουπιές κι ένα σωρό άλλα φυτά σε πλήρη ανθοφορία. Μόλις έφτασα στην εκβολή του, που απέχει μόνο δυο βήματα απ' το χειμέριο κύμα, αντίκρισα το εξής παράξενο θέαμα: πάνω στις πέτρες κειτόταν απλωμένη μια ψόφια οχιά κι ένας μεγάλος κάβουρας, που είχε βγει απ' τα βραχάκια της θάλασσας, έκοβε με τις χοντρές δαγκάνες του μικρά κομμάτια απ' το σώμα του φιδιού και τα έτρωγε. Είχα σταθεί λίγο πιο πέρα για να μην τον ενοχλήσω και τον παρατηρούσα. Σε λίγο η έκπληξή μου μεγάλωσε, όταν είδα τον κάβουρα να φεύγει από και

και να κατευθύνεται γρήγορα με το πλάγιο περπάτημά του προς την ανήλια πλευρά του ρέματος. Εκεί σταμάτησε μπρος σε μια ανθισμένη δρακοντιά κι άρχισε να κόβει κομμάτια από κάποιο τρυφερό φύλλο της και να τα τρώει. Αφού καταβρόχθισε κάποια ποσότητα, επέστρεψε γρήγορα στο φίδι κι άρχισε να τρώει πάλι απ' τη σάρκα του. Σε λίγο ξαναγύρισε εσπευσμένα για να φάει απ' τη δρακοντιά κι αυτές οι πέρα-δώθε διαδρομές επαναλήφθηκαν κάμποσες φορές.

Αντικρίζοντας το περίεργο αυτό θέαμα, αυτοστιγμεί μου ήρθε στο νου ένας παλιός μας γείτονας, που έκανε τον πρακτικό γιατρό, και συνήθιζε να χρησιμοποιεί την δρακοντιά στις περισσότερες ασθένειες, θεωρώντας την, σχεδόν, πανάκεια. Άνθρωπος παράξενος και μονήρης, ήταν μανιώδης και ικανότατος κυνηγός αλλά μεγάλος τεμπέλης, γι' αυτό και το παρατσούκλι του «Ξάπλας». Αρνιόταν να αγοράσει τουφέκι και κυνηγούσε με τον τρόπο των παλιών ανθρώπων, χρησιμοποιώντας δόκανα, σурμάτινες θηλιές, φόλες, καπάντζες, βρόχια από τριχες αλογοουράς κι ένα σωρό άλλου είδους παγίδες, ανάλογα με το τι ήθελε να πιάσει. Εύρισκε τον τορό των θηραμάτων παρατηρώντας τα πατημένα χορτάρια ή καμά τριχά σε κάποιο αγκάθι, κι όταν εντόπιζε το πέρασμά τους έστηνε, αναλόγως, θηλιές ή δόκανα. Πιο πολύ τον συνέπαιρνε το κυνήγι της αλεπούς με την τεχνική του «καπνίσματος». Στη φωλιά της, που έχει πάντα δυο τρύπες, άναβε στη μία

Ιδιώτης Οφθαλμίατρος

*Corresponding author: S. Kopsahilis
e-mail: starena@otenet.gr*

φωτιά με άχυρο ενώ στην άλλη τοποθετούσε ένα ανοιγμένο σακί. Ο καπνός από τ' αναμμένα άχυρα έμπαινε μέσα στη φωλιά και η αλεπού, μην αντέχοντας άλλο, πεταγόταν ξαφνικά έξω απ' την άλλη τρύπα και, στην κυριολεξία, τσουβαλιαζόταν στην παγίδα. Του άρεσε μετά να κάνει τη φιγούρα του, σέρνοντάς την ζωντανή στους δρόμους, δεμένη μ' ένα σύρμα. Τον ακολουθούσε ένα τσούρμο από παιδιά αλλά οι μεγάλοι, τον έβλεπαν και κουνούσαν το κεφάλι, οικτιρόντάς τον. Παρά την φτώχεια του – είχε πέντε στόματα να θρέψει, δούλευε ελάχιστα, ίσα-ίσα να φέρνει βόλτα τις εργασίες στα λιγιστά κτήματά του. Κι εκεί, την περισσότερη μέρα την περνούσε πάλι ψάχνοντας για περάσματα στους πλοκούς. Ο βροχερός καιρός ήταν ο αγαπημένος του, γιατί κανένας δεν πήγαινε στη δουλειά, κι έτσι αισθανόταν και ο ίδιος άνετα. Όμως, ακόμη και συννεφιά να είχε, αυτός δεν ξεκινούσε. Είχε επινοήσει ένα δικό του τρόπο να προβλέπει αν θα βρέξει ή όχι –γι' αυτό και πολλοί τον αποκαλούσαν σκαπτικά «μετεωρολόγο»– και τον εφάρμοζε κάθε πρωί που ο καιρός ήταν μουντός. Έπαιρνε ένα τσιγαρόχαρτο και το κρατούσε για λίγη ώρα οριζόντιο στον αέρα, πλάνοντάς το απ' την άκρη. Αν υπήρχε μεγάλη υγρασία στην ατμόσφαιρα, το τσιγαρόχαρτο τη ρουφούσε και σε λίγο έγερνε προς τα κάτω λόγω του βάρους. Αλλιώς, στεκόταν ντούρο στην οριζόντια θέση. Μόλις έβλεπε το τσιγαρόχαρτο να γέρνει, ένα χαμόγελο χάραζε στο πρόσωπό του και «θα βρέξει» αναφωνούσε να τον ακούσουν και οι άλλοι. Όμως, τις περισσότερες φορές έπεφτε έξω και μετά τριγύριζε μοναχός στους δρόμους, προκαλώντας τα ειρωνικά σχόλια όσων τον συναντούσαν.

Το έλλειμμα σεβασμού και εκτίμησης των συγχωριανών προς το πρόσωπό του προσπαθούσε να το αναπληρώσει με τις φιλοκερδέεις υπηρεσίες του ως χειροπράκτης, σε όσους ζητούσαν τις υπηρεσίες του. Γνώριζε καλά να ανατάσσει εξαρθρήματα και κατάγματα –τέχνη που είχε μάθει απ' τον πατέρα του– και, συχνά, όλο και κάποιος τον επισκεπτόταν τις βραδινές ώρες σπίτι του. Πολλές φορές του έφεραν να γιατροπορέψει ακόμη και ζώα. Κάποτε, θυμάμαι, είχαν φέρει έναν γάιδαρο που κούτσαινε περίεργα και, μια άλλη φορά, κάποιος παραθεριστής απ' τη Θεσσαλονίκη, το... καναρίνι τους, που έσπασε το ποδαράκι του καθώς μερδεύτηκε στα σύρματα του κλουβιού. Γνώριζε επίσης άριστα τις ιαματικές ιδιότητες των φυτών και στην αποθήκη του σπιτιού του είχε σ' ένα σύρμα, κρεμασμένα στη σειρά, δεμένα με σπάγγο ματσάκια από κάθε είδους αγριοβότανο, που μάζευε στα δάση και τους αγρούς. Ανάλογα με την πάθηση συνέστηνε το κατάλληλο, αλλά είχε μια περίεργη εμμονή μ' ένα συγκεκριμένο βότανο, τη δρακοντιά, που τη χορηγούσε σχεδόν σε κάθε περίπτωση. Για όποια αρρώστια και να τον συμβουλευόταν κανείς τι φάρμακο να πάρει, σχε-

πτόταν κοιτάζοντας κάπως αφηρημένα, για να δώσει τελικά, υπομειδιώντας γαλήνια, την ίδια στερεότυπη απάντηση, εισπράττοντας συχνά τη χλεύη των παρευρισκομένων, δίχως όμως να ενοχλείται καθόλου γι' αυτό. Το μόνο που διέφερε κάθε φορά ήταν ο τρόπος χορήγησής της. Άλλοτε συνιστούσε αφέψημα απ' τα φύλλα της, άλλες φορές αποξηραμένη ρίζα κοπανισμένη και ζυμωμένη με μέλι, ή – πιο σπάνια, πολύ αραιωμένο εκχύλισμα του καρπού ανακατεμένο με κόκκινο κρασί.

Η δρακοντιά ή φιδόχορτο, είναι μια πολυετής πόα, που φύεται σε σκιερούς και υγρούς τόπους, φράχτες, χαντάκια, χαράδρες, ή στις άκρες αγροτικών δρόμων. Έχει έμμισχα μεγάλα φύλλα, λογχοειδή, στυλπνά και βαθυπράσινα, συχνά κατάστικτα από πορφυρές ή μαύρες κηλίδες. Οι καρποί της είναι κόκκινες ρώγες που έχουν δυσάρεστη οσμή. Είναι φυτό φαρμακευτικό και δηλητηριώδες, γνωστό απ' τους αρχαίους χρόνους για τις ιαματικές του ιδιότητες. Οι γιατροί το συνιστούσαν στους ρευματισμούς, το άσθμα, την ωπίτιδα, τις χιονίστρες, την μελαγχολία, τους σπασμούς και στα δαγκώματα οχιάς· ακόμη ως διουρητικό, αφροδισιακό, αντιγηραντικό, καθαριστικό και μια πλειάδα άλλων παθήσεων. Η προσωινμία του «φιδόχορτο», πιθανόν έχει σχέση με τον βλαστό του, που φέρει σταχτιές κηλίδες, μοιάζοντας καταπληκτικά με το σώμα φιδιού. Ενδέχεται όμως να σχετίζεται και με το γεγονός ότι η μυρωδιά του διώχνει τα φίδια, όπως λέει στο «Περί ύλης ιατρικής» ο Διοσκουρίδης: «...Φασί δε ότι, και ει διατρίψει τις τη ρίζη τας χείρας, από εχίδνης άδηκτος μένει...»

Δεν ξέρω τι απ' όλα αυτά γνώριζε πραγματικά ο Ξάπλας. Πάνε πλέον δυο δεκαετίες από τότε που, πλήρης ημερών, μας άφησε χρόνους. Μεγάλωσα και ποτέ δεν ξεκαθάρισα μέσα μου κατά πόσο εκείνο το χαμόγελο και η ηρεμία του πήγαζαν από άγνοια, αφέλεια, καλοσύνη, ή βαθειά γνώση και από κάποια ανεπαίσθητα υπεροπτική στάση απέναντι σε αδαείς. Πάντως, απ' την εμμονή του να χρησιμοποιεί τη δρακοντιά σχεδόν αποκλειστικά, παραμερίζοντας τη χλεύη και τις λοιδορίες, υποθέτω ότι, ακόμη και διαισθητικά, είχε βαθειά πίστη στις θεραπευτικές της ικανότητες. Αυτή την πεποίθησή μου ήρθε να την ενισχύσει αυτό που συνέβαινε τώρα μπροστά μου και, που στο τέλος, με άφησε άναυδο.

Απορροφημένος τόση ώρα απ' το παράξενο θέαμα, δεν πρόσεξα ότι το κουτάβι είχε χωθεί μέσα στην κοίτη του ρέματος, όπου, ως φαίνεται, μύριζε τα χορτάρια.

Κάποια στιγμή, κι ενώ ο κάβουρας έχοντας φάει από το φίδι κατευθυνόταν πάλι προς τη δρακοντιά, συναντήθηκε με το σκυλί που εκείνη την ώρα έβγαινε απ' το ρέμα. Βλέποντάς τον άρχισε να παίζει μαζί του, να τον γαυγίζει και να μην τον αφήνει να προχωρήσει. Ο κάβουρας, εναγωνίως, προσπάθησε να προσπεράσει κατευθυνόμενος προς την άλλη πλευρά της κοίτης αλλά

το κουτάβι πάλι δεν τον άφηνε. Πέρασαν μερικά λεπτά μ' αυτό το παιχνίδι του σκυλιού ώσπου, ξαφνικά, είδα τον κάβουρα –αλλάζοντας σιγά-σιγά χρώμα από κοκκινωπό σε γκριζογάλανο– να παραιτείται από κάθε προσπάθεια, να χαλαρώνει, να αρχίζει να βγάζει αφρό απ' το στόμα και, μέσα σε ελάχιστο χρόνο, να μένει ακίνητος έχοντας αφήσει την τελευταία του πνοή.